

OSLO STATSADVOKATEMBETER

POSTBOKS 8021 DEP, 0030 OSLO

TELEFON 22 98 13 00 TELEFAX 22 98 13 31

Helse- og omsorgsdepartementet

		Sak nr.:	Dato: 3. oktober 2012
Deres ref.:	Vår ref.: 15/PEV	Arkiv nr.: 2012/01739	J.nr.:

HØRING – FORSLAG OM FORBUD MOT DOPING.

Bestemmelsen i straffeloven § 162b kom inn i loven ved lov 19. juni 1992 nr. 55. Hovedformålet med bestemmelsen var mer effektivt å ramme dem som skaffer til veie og omsetter dopingmidler, jf. Ot.prp.nr.46 (1991-1992) side 17-19 og Innst.O.nr.64 (1991-1992) side 3-4. Strafferammen er fengsel inntil 2 år, og for grov dopingforbrytelse fengsel inntil 6 år. Bruk, besittelse og erverv av dopingmidler rammes ikke av bestemmelsen. Ellers er det ment å være de samme former for befatning som rammes av dopingbestemmelsen som av straffeloven § 162 om narkotikaforbrytelser.

Oslo statsadvokatembeter støtter forslaget om å kriminalisere bruk, besittelse og erverv av dopingmidler. Et spørsmål er imidlertid om ikke alternativet *erverv* heller burde tas inn i straffeloven § 162b enn i forslaget til ny § 24a i legemiddeloven. Både for å skape en mer tilnærmet likhet med bestemmelsen i straffeloven § 162, samt for at mistanke om erverv i et visst omfang da vil kunne medføre bruk av enkelte etterforskningsmetoder og tvangsmidler som den lavere strafferammen i legemiddeloven ellers vil forhindre. Som eksempler på hvor politiets etterforskning vil hindres grunnet legemiddelovens strafferamme kan nevnes tiltak hjemlet i straffeprosessloven § 202b, § 210b og § 216b. Dette er ikke upraktiske tilfeller, idet det tidlig i en etterforskningsfase vil kunne være tilfeller hvor mistanken kun vil omfatte erverv f.eks. grunnet mottatte opplysninger om forsendelser eller ved mottatte opplysninger om økonomiske transaksjoner fra valutaregisteret. Det bør i slike tilfeller ikke være lovmessige hindringer for at politiet effektivt skal kunne iverksette etterforskningstiltak, når den antatte videre befatningen med de anskaffede dopingmidler (eller preparater som er egnet til å tilvirke dopingmidler), som tilvirkning, oppbevaring eller omsetning allerede rammes av strl. § 162b, men hvor grensen for straffbart forsøk for disse alternativene ikke er overskredet.

Dopingforbrytelser antas å være en handling som kan gi betydelig utbytte. Det vises bl.a. til artikkel i Dagens Næringsliv for 29/30. oktober 2011, s. 38 flg. Det fremgår av denne artikkelen at markedet for doping vokser raskere enn narkotika, og at anslagsvis 150.000 personer bruker anabole steroider i Norge. Politiet har ikke statistikk som kan bekrefte disse tallene, i og med at en stor del av dette med dagens lovverk ikke vil være straffbare handlinger.

Ved domfellelse for grov dopingforbrytelse som eksempelvis av bevismessige grunner kun omfatter erverv, vil den høyere strafferammen i strl. § 162b også kunne danne grunnlag for utvidet inndragning i medhold av straffeloven § 34a, 1. ledd bokstav a).

For narkotikaforbrytelser er grensene for hvilke kvanta av de fleste narkotiske stoffer som regnes som grov narkotikaforbrytelse eller et meget betydelig kvantum (straffeloven § 162, 2. og 3. ledd) ganske klare, fastsatt gjennom rettspraksis og retningslinjer fra Riksadvokaten. Ved vurderingen av nye narkotiske stoffer vil gjerne en sammenligning med eksisterende stoffer innledningsvis være sentral. Når det gjelder dopingmidler har man ingen tilsvarende retningslinjer for grensen mellom oppbevaring i straffeloven § 162b og besittelse i forslag til ny legemiddellov § 24a.

Denne grensedragningen er også vært sentral i håndhevingen av någjeldende § 162b, idet grensen nå må trekkes mot besittelse, som er straffri.

Det heter i Ot.prp. nr. 46 (1991 – 1991) s. 20: "Hva som nærmere menes med å tilvirke, innføre, utføre, oppbevare, sende og overdra, skal avgjøres på samme måte som etter § 162. Departementet vil her spesielt peke på at alternativet oppbevaring forutsetter besittelse av større mengder dopingmidler eller besittelse over et lengre tidsrom. Den rent midlertidige besittelse forbundet med eget bruk faller utenfor. Om en står overfor oppbevaring eller bare besittelse, må avgjøres konkret."

I saker som kun omfatter mistanke om oppbevaring (eksempelvis for eget langvarig bruk), vil politiet ofte være avhengig av beslag og en sakkyndig vurdering av dette for å oppnå en straffereaksjon.

Grensen mellom oppbevaring og besittelse av dopingmidler har man i kun begrenset omfang fått fastsatt gjennom rettspraksis. I Rt. 2001 s. 1184 anføres "Når bruk av dopingmidler ikke er belagt med straff, sier det seg selv at den besittelse av midlene som naturlig henger sammen med bruken, heller ikke kan være straffbar. Grensene kan ikke trekkes for snevert, for eksempel til bare å gjelde besittelse av en dags eller få dagers forbruk."

og

"Slik jeg ser det, kan det ved anvendelsen av § 162b første ledd ikke være riktig å måle det beslaglagte kvantum dopingmidler mot det forbruk som den aktuelle

besitter angir å ha innenfor rammen av en kur. Slik saker av denne karakter regelmessig ligger an, vil politiet sjelden ha andre holdepunkter for omfanget av det forestående misbruk av dopingmidler enn siktedes egne opplysninger. I vår sak har lagmannsretten således lagt til grunn tiltaltes egne angivelser. Bakgrunnen for forbudet mot oppbevaring av dopingmidler er faren for uønsket spredning, ved salg eller på annen måte. Denne spredningsfaren vil regelmessig være større jo større kvantum det er tale om. Når lovgiveren på denne bakgrunn har villet unnta fra straff « den rent midlertidige besittelse forbundet med eget bruk », bør bestemmelsen etter min mening forstås slik at man godtar besittelse av et begrenset kvantum som straffri, og at dette gjøres uavhengig av de opplysninger som siktede gir om sitt eget misbruk. Fastsettelsen av kvantum må således foretas ut fra objektiviserte vurderinger av hva som ligger i begrepet « eget bruk ». Håndhevelsen av § 162b første ledd vil dermed også kunne skje uten at det i den enkelte sak må foretas en sakkyndig vurdering av de opplysninger siktede gir om sitt eget forbruk. Hensett til at det er tale om en overtredelse som oftest bare vil resultere i en bøtestraff, er det av betydning at etterforskning og eventuell rettergang kan skje uten for stor bruk av ressurser.”

og

”Jeg er kommet til at den straffrie besittelse forbundet med egen bruk bør begrenses til det kvantum som vil forbrukes under det som ved et grovt skjønn kan betegnes som en gjennomsnittlig brukerdose i løpet av en kur. Jeg viser til opplysningene jeg tidligere har referert om normalvariasjonene med hensyn til dagsdoser og bruksperioder. Ut fra opplysningene i saken må det være åpenbart at en mengde på 23 200 mg ligger vesentlig over et slikt kvantum. Jeg antar at det kvantum som bør kunne aksepteres som besittelse, bør ligge på omtrent en sjettedel av dette, altså rundt 4 000 mg. Grensen må bli en annen dersom det skulle være tale om dopingmidler med en annen virkningsgrad enn de steroider som det er tale om i vår sak.”

I praksis legges det ofte til grunn et høyere kvantum enn hva som fremgår av ovennevnte dom fra Høyesterett som straffri besittelse, jfr. bl.a. Borgarting lagmannsretts kjennelse av 27. juni 1997, LB-1996-3040 og Gulating lagmannsretts dom av 10. oktober 2001, LG-2001-868.

Det fremgår videre i Ot.prp. nr. 46 (1991 – 1992) s. 20: ”Grunnen til at erverv ikke er foreslått gjort straffbart, er at en ikke vil ramme den enkelte idrettsutøvers befatning med dopingmidler til eget bruk. ”

Allerede her ligger det en stor feilkilde ved at det ligger en forutsetning om at dopingbrukere kun er idrettsutøvere.

Videre på s. 13: ”Departementet er enig med både Straffelovrådet og høringsinstansene i at erverv, bruk og besittelse av dopingmidler som ikke er narkotika, ikke bør være straffbart. På dette området bør man overlate til idretten å

foreta de nødvendige kontroller og å sette i verk sanksjoner. Regler om erverv, bruk og besittelse vil i første rekke rette seg mot den enkelte idrettsutøver. Det sanksjonssystemet idretten selv rår over, har trolig en vel så god preventiv virkning overfor idrettsutøvere som en eventuell straffebestemmelse i den alminnelige lovgivningen. Bruk av dopingmidler er dessuten i større grad idrettens problem alene og i mindre grad et samfunnsproblem enn andre former for befatning med dopingmidler.”

Her ligger det ytterligere en mulig feilkilde ved at det ligger en forutsetning om at dopingmisbruk knyttet til idrettsutøvere gjelder organisert idrett, hvor det kan påregnes en viss kontroll og mulighet for sanksjoner.

Politiet har erfaring med at dopingmidler ofte brukes i andre miljøer, som i treningsstudioer, ved kroppsbygging og slanking, forskjellige typer kampsporter og til dels også i mer tradisjonelle kriminelle miljøer unndratt kontroll. Tiden etter vedtakelsen av straffeloven § 162b har vist at antakelsen om at dopingmidler kun misbrukes i relativt begrensede idrettsmiljøer var feil.

At idretten selv kontrollerer og eventuelt sanksjonerer dopingbruk i relasjon til organisert idrett er et område hvor dagens praksis anses mer hensiktsmessig enn at det skal pålegges politiet. Man er enig i at eventuelle reaksjoner fra idrettens eget reaksjonssystem ikke vil medføre noen dobbeltstraffproblematikk opp mot en eventuell straffereaksjon.

Uavhengig av om konkrete skadevirkninger ved bruk av dopingmidler kan la seg verifisere etter aksepterte vitenskapelige metoder eller ikke, vil dopingbruk uansett ha en rekke uønskede og samfunnsskadelige virkninger. En undersøkelse fra Sahlgrenska universitetssykehus i Göteborg viser at antallet personer som dør av steroidmisbruk i Sverige er 10 ganger høyere enn for 10 år siden, og at gjennomsnittsalderen for dem som dør er 28,9 år. Anslag fra Tollvesenet, basert på gateverdier fra 2010, viser at fortjenesten på anabole steroider laget av dopingpulver fra Kina, er 4 ganger høyere enn normal fortjeneste på heroin og kokain, 20 ganger høyere enn amfetamin og 40 ganger høyere enn hasj; fortjeneste som i sin helhet unndras fra beskatning.

En kriminalisering av erverv, bruk og besittelse av dopingmidler vil medføre at de som i dag ulovlig innfører, tilvirker eller omsetter dopingmidler ikke lenger vil ha et kundesegment hvis befatning med dopingmidlene er lovlig, og dermed unntatt fra politiets oppmerksomhet. Hvis man skal trekke erfaringer fra tilsvarende problematikk knyttet til narkotikaovertrедelser, vil politiet ofte få kunnskaper om hvem som innfører og omsetter narkotika ved å etterforske brukermiljøer og få opplysninger i den enkelte straffesak som gjelder erverv, besittelse eller bruk av mindre kvanta narkotika. Dette vil klart kunne ha innvirkning på politiets prioriteringer og muligheter for mer effektivt å kunne etterforske dopinglovbrudd.

Jørn Sigurd Maurud
embetsleder

Per Egil Volledal
statsadvokat

Gjenpart: Riksadvokaten